

Привітання з 70-річним ювілеєм академіка НАН України Станіслава Олексійовича Довгого

У липні цього року виповнилось 70 років від дня народження нашого товариша і колеги, Станіслава Олексійовича Довгого, відомого українського вченого в галузі геодинаміки навколишнього середовища, доктора фізико-математичних наук, професора, академіка НАН України.

Станіслав Олексійович народився 23 липня 1954 р. в с. Ганно-Требинівка Устимівського району Кіровоградської області. Вчився у Березнянській середній школі Менського району Чернігівської області та у Київській середній школі № 6.

Протягом 1971—1976 рр. навчався у Київському державному університеті ім.

Т.Г. Шевченка на механіко-математичному факультеті. Паралельно з навчанням в університеті працював спочатку лаборантом, згодом інженером Інституту автоматики Міністерства приладобудування, засобів автоматизації та систем керування СРСР (1972—1974).

Після закінчення механіко-математичного факультету Київського державного (нині національного) університету ім. Т.Г. Шевченка Станіслав Олексійович викладав фізику в своїй рідній Київській середній школі № 6 та працював в Інституті гідромеханіки НАН України, де пройшов шлях від аспіранта до завідувача відділу (1976—1991). У 1985 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук.

З перших днів аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 р. Станіслав Олексійович у складі робочої групи АН України брав активну участь у ліквідації наслідків катастрофи. Розроблена ним нестационарна нелінійна модель вихрових течій лягла в основу комплексного підходу до проблеми вивчення міграцій радіоактивних забруднень в атмосфері та гідросфері. У той час він працював генеральним конструктором організаційно-технічної системи «Інформ-Чорнобиль» Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, яка об'єднала бази даних понад 80 організацій різних відомств і стала головною в Україні. Поряд з науковими дослідженнями Станіслав Олексійович займався підприємницькою діяльністю та бізнесом. На початку 1980-х років створив

Citation: Congratulations on the 70th anniversary of Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine Stanislav Oleksiyovych Dovhyy. *Geofizychnyi Zhurnal*, 46(4), 165—167.

Publisher Subbotin Institute of Geophysics of the NAS of Ukraine, 2024. This is an open access article under the CC BY-NC-SA license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

одну з перших комерційних компаній в Україні з розробки вітчизняного програмного забезпечення НВП «Топаз-Інформ» [Відділення ..., 2003].

З початку 1990-х років ми мали можливість тісно співпрацювати зі Станіславом Олексійовичем, неординарною особистістю, талановитим ученим, громадським діячем і політиком. У той період він працював директором Українського інституту досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. Сфера наукових інтересів Станіслава Олексійовича охоплювала різноманітні питання, пов'язані з обчислювальною математикою, математичним моделюванням, геодинамікою навколишнього середовища та інформаційно-комунікаційними технологіями.

У 1996 р. Станіслав Олексійович захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора фізико-математичних наук. А у 1997 р. за вагомих внесок у впровадженні обчислюваних геоінформаційних технологій в системах охорони навколишнього середовища та досліджень природних ресурсів Землі він був обраний членом-кореспондентом НАН України, наймолодшим по Відділенню наук про Землю. Згодом Станіслав Олексійович обіймав високі урядові посади, а саме: міністр у справах науки і технологій України (1998—1999), голова Державного комітету України з питань науки та інтелектуальної власності (1999—2000), голова правління ВАТ «Укртелеком» (2000—2001), голова Державного комітету зв'язку та інформатизації України. У 2002 р. був обраний Народним депутатом України.

Незважаючи на надзвичайну службову зайнятість, Станіслав Олексійович не тільки не поривав зв'язків із наукою, а й багато зробив для фінансової підтримки НАН України. Зокрема, за його ініціативою та сприяння на підставі госпдоговорів між НАН України та ВАТ «Укртелеком» у 2001—2002 рр. були виконані прикладні геолого-геофізичні дослідження на НДС «Професор Водяницький» у Чорному морі за маршрутами проектування ліній

оптико-волоконного зв'язку [Довгий и др., 2001—2003]. У 2001 р. Станіслав Олексійович був удостоєний звання заслуженого діяча науки і техніки України.

Нам також приємно відзначити, що Станіслав Олексійовичу 2007 р. ініціював і доклав багато зусиль для цільового фінансування комплексних програм морських наукових досліджень НАН України. У рамках їх виконання був відновлений міждисциплінарний комплексний моніторинг стану водного і геологічного середовища Чорного моря з використанням сучасних технологій суднових вимірів, супутникової інформації та спеціалізованих баз даних на НДС «Професор Водяницький» [Довгий и др., 2008].

Слід також підкреслити, що до 40-річчя Відділення наук про Землю за ініціативою та сприяння Станіслава Олексійовича у 2003 р. було підготовлено та видано у вигляді окремої книги єдине найбільш інформативне джерело про історію становлення та розвитку природничих наук НАН України [Відділення ..., 2003].

З 2001 р. Станіслав Олексійович — засновник, директор, нині почесний директор Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України. Він автор самостійних або у співавторстві понад 400 наукових праць з обчислювальної математики, математичного моделювання, геодинаміки навколишнього середовища та інформаційно-комунікаційних технологій, в тому числі 38 патентів та авторських свідоцтв, 42 монографій, підручників та енциклопедичних видань. Він виховав 30 кандидатів і докторів наук, створив наукову школу з нелінійної нестационарної динаміки, що поєднує аналітичні, обчислювальні та експериментальні методи [70-річчя ..., 2024].

За цикл наукових праць «Розв'язання проблем раціонального природокористування методами аерокосмічного зондування Землі та моделювання геодинамічних процесів» у 2005 р. Станіслав Олексійович у складі авторського колективу отримав Державну премію України в галузі науки і техніки. У 2018 р. він був обра-

ний дійсним членом НАН України за спеціальністю «Геодинаміка навколишнього середовища».

Втім головною заслугою Станіслава Олексійовича слід вважати заснування у 2000 р. Малої академії наук України з метою залучення молодого покоління до наукових досліджень, яка не має аналогів у світі. Його енергійна діяльність на посаді

президента цієї унікальної організації посправжньому вражає.

Від імені колективу Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України, редколегії «Геофізичного журналу» щиро вітаємо шановного Станіслава Олексійовича із 70-річним ювілеєм, бажаємо міцного здоров'я, миру та наснаги у подальшій науково-організаційній діяльності.

В.І. Старостенко, В.П. Коболев

Список літератури

- Відділення наук про Землю. Відп. ред. В.І. Старостенко. Київ: Поліграфія ТОВ «Макрос», 2003, 272 с.
- 70-річчя академіка НАН України С.О. Довгого. *Вісник НАН України*. 2024. № 7. С. 100.
- Довгий С.А., Гайдук О.В., Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф., Коболев В.П., Лейбзон А.Я., Радчук В.В. Прикладные геолого-геофизические исследования по маршрутам проектируемых подводных линий связи в Черном море. *Геофиз. журн.* 2003а. Т. 25. № 2. С. 3—7.
- Довгий С.А., Коболев В.П., Ганиев А.З., Богданов Ю.А., Радчук В.В. Модель современной информационной автоматизированной технологии сбора и хранения данных мониторинговых сейсмических и электромагнитных наблюдений. Зб. *Наук. праць VII Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні інформаційні технології управління екологічною безпекою, природокористуванням, заходами в надзвичайних ситуаціях»*. Київ-Харків-АР Крим, 1—5 вересня 2008 р. С. 80—89.
- Довгий С.А., Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф., Гайдук О.В., Лейбзон А.Я., Иванников А.В., Клещенко С.А., Коболев В.П., Кутас Р.И., Русаков О.М., Корчагин І.М., Михайлюк С.Ф. и др. *Геологическая оценка трасс линий связи Севастополь — Евпатория, Севастополь — Керчь, Севастополь — Поты*. Киев: Изд. НАН Украины, 2003б, 176 с.
- Довгий С.А., Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф., Клещенко С.А., Маслаков Н.А., Коболев В.П. и др. *Геологическая оценка трассы подводного кабеля связи Севастополь — Затока*. Киев: Изд. НАН Украины, 2002, 119 с.
- Довгий С.А., Шнюков Е.Ф., Старостенко В.И., Гожик П.Ф., Коболев В.П., Клещенко С.А., Лейбзон А.Я. Результаты геолого-геофизических исследований в северо-западной части Черного моря в 56-ом рейсе НИС «Профессор Водяницкий» (июнь 2001 г.). *Геофиз. журн.* 2001. Т. 23. № 5. С. 120—123.